

שבועות פרק שלישי שבועות

כה.

עין משפט גד מצוה

בז א מיי פ"ח מהלכות
שבועות הלכה ב סמג
לאוין רלח טו"ט ע"ד
סומן רלח טו"ט ע"ד
בז ב מיי פ"ג מהלכות
נדרים הלכה א סמג
לאוין רמב טו"ט ע"ד
סומן רלח טו"ט ע"ד
בז ג מיי פ"ה מהלכות
שבועות הלכה א סמג
שט טו"ט ע"ד
בז ד מיי פ"ה מהלכות
שבועות הלכה א סמג
שט טו"ט ע"ד
בז ה מיי פ"ה מהלכות
שבועות הלכה א סמג
שט טו"ט ע"ד
בז ו מיי פ"ה מהלכות
שבועות הלכה א סמג
שט טו"ט ע"ד
בז ז מיי פ"ה מהלכות
שבועות הלכה א סמג
שט טו"ט ע"ד
בז ח מיי פ"ה מהלכות
שבועות הלכה א סמג
שט טו"ט ע"ד
בז ט מיי פ"ה מהלכות
שבועות הלכה א סמג
שט טו"ט ע"ד

רבינו הגאון

שבועה חיילא אמירי
דלאו בר משא הוא.
כגון שאורוק צדור
ליה ושלא אורוק א:
מנהגיה אחר דברים של
עצמו ואחד דברים של
אחרים [א] יש בהם
ממש וכו'. ת"ר חומר
בנדרים שהנדרים חלים
על דבר מצוה כדבר
הרשות שאין כן
בשבועה. חומר בשבועות
שהשבועות חלות על
דבר שאין בו ממש
כדבר שיש בו ממש מה
שאיין כן בנדרים: פ"ט
שאין פלוני ושלא אתן
אוקימנא בנשבע ליתן
מנהג עשירי. אבל ליתן
צדקה לעני מושבע מהר
סיני הוא שנאמר נתון
תתן לו ואין שבועה
חלה על שבועה. שאיין
שלא אישן בר. אוקימנא
בנשבע שלא ישן פחות
מג' ימים. אבל הנשבע
שלא יישן ג' ימים
מלקין אותו וישן לאלתר:
אורוק צדור ליה ושלא
אתמר שבועה
שורק פלוני צדור ליה
ולא ורק. שבועה שלא
ורק וורק. רב אמר
חייב דהא איתא בלאו
ותן. ושמואל אמר פטור
דהא ליתא בלהבא. פי'
ליתיה בורוק. כלומר
אינו יכול לכוף חבירו
לזרוק צדור ליה (המלח)
מיכן ולהבא. ואיתן
לאוקמי חלוקתם בחלוקת
רבי ישמעאל ור' עקיבא
ולא עמדה. ואסיקנא
כי פליגי אליבא דרבי
עקיבא רב כר' עקיבא
ושמואל אמר לך כי קא
מחייב ר' עקיבא לשעבר
במירו דאיתיה להבא אבל
במירו דליתיה להבא לא
מחייב אלא בפלוגתא

א"ר בי קתני מידי דחייא אמירי דבר מששא ב'. תימה דצוקף
מכות (דף עב. ושם) דקאמר וליחשב נמי כגון דלמר שבועה
שלא אחרוש ציו"ט ודחיק לנימר האי תנא לית ליה איסור כולל
ולשני כי הכא דלא קתני מידי דחייא אמירי דלאו בר מששא וי"ל
דעדיפא מיניה משני התם:

חומר בנדרים שהנדרים חלים על
דבר מצוה בדבר הרשות.
צ"ב דנדרים (דף ע"ג. ושם) נפקא לן
מדכתיב לה' ובריש מסכת נזיר (דף
ה. ושם) דרשינן מיין ושכר זיזר
לאסור יין מזהו כיון הרשות ומימה
תרי קראי למה לי הא איתקוש
נדרים ומזרות אהדי צריש מסכת
נדרים (דף ע"ג. ושם) וי"ל צריש דמזרות
אוסר כל יין עליו ולכך חיל אין
מזהו כיון הרשות אבל נדרים שאינו
אוסר עליו אלא המזוה כגון סוכה
ושופר ולולב ותפילין אימא דלא
חיל ואי כתיב נדרים ה"ל לפי שאוסר
המזוה עליו אבל צמיר שאוסר עצמו
על היין לא חיל נדרים וי"ל גופייהו
כשאוסר עצמו הסוכה לא חיל:

מה שאין כן בשבועות. צדק ב'
דנדרים (דף ע"ג. ושם) פריך מ"ש
נדר דכתיב כי יזור נדר לה' שבועה
נמי הכתיב או השבע שבועה לה'
ומשני הא דלמר ישיבת סוכה עלי
הא דלמר שלא אשב בסוכה משמע
דנדרים לפי שאוסר סוכה על עצמו
ראוי שיחול הנדר שאוסר הסוכה עליו
כקרנן וסוכה אינה מצוה לעשות
מזהו אכל שבועה שאוסר עצמו על
הסוכה אין השבועה חלה דמשועבד
הוא לעשות מזהו ומימה א"כ מה
חומר יש נדרים מנשבעה שבועה
נמי חיילא כה"ג כי אמר ישיבת סוכה
עלי שבועה עליה חפלא עליה
דצדק חפלא עליה חלה נמי שבועה
דלמר דשביח' (פ"ק) (דף ע"ג. ושם)
ד' נדרים (דף ע"ד. ושם) גבי שבועה שוא
צאומר יאסרו כל פירות שבעולם עלי
שבועה אס לא ראיית גמל פורח
צאור והדלמר צריש נדרים (דף ע"ד. ושם)
אידי דמנא נדרים דמיסתק חפלא
עליה תנא נמי חרמיס דמיסתק
חפלא עליה ולאפוקי שבועה דלמר
נפשיה מן חפלא היינו דהוי נמי כה"ג
דאסר נפשיה מן חפלא אכל נדרים
וחרמיס אינו אלא צענין דמיסתק
חפלא עליה וי"ל דהיינו חומר נדרים
דככל ענין דחל על דבר הרשות חל
על דבר מצוה דהיינו כשאוסר חפץ
על עצמו אכל כשאוסר עצמו על
החפץ אינו חל אפי' דצדק דקונים
היינו כקרנן ולא שייך על עצמו אכל

בשעת קאמר. הא דלמר' דבר שזדונו לאו לא קתני בשעת
הוא דלמר' ושבועת ציטוי חטאת היא: **וליה** זיה מששא. שאיין
ושלא אישן שהשיה אין זה מששא: שאזוק צדור ליה לא גרסי'
הכא: **בתני'** אחד נדרים של אחרים. כדמפרש שמתן פלוני
כו': שאין צדק ממש. תרי גווי
משמע שאין צדק ממש כגון שינה
ומשמע שאין צדק הייה כגון שאזוק
צדור ליה: א"כ. דדייקת להרע או
להטיב אין לי כו': מריבוי הסכוב.
לכל אשר יצטא ויקרא [ה. ושם] **הנדרים**
חלים על דבר מצוה. קונס סוכה
שאי עושה לולב שאני נוטל אסור
ובנדרים מפרש טעמא צדקן וחלו
מותיין (דף ע"ג. ושם) **מה** שאין כן
בשבועות. כדמתן בבתני' [ה. ושם] וילין לה
לקמן (דף ע"ג. ושם) מתקראי: נדר אינו
חל על השנייה כגון קונס שאני יין
דקונס לשון הקדש הוא וחמאי
ליחול הקדש אבל קונס עיני
בשינה חל אפי': מלקין אומר.
משום שבועת שוא דצדק שא"כ
הוא ומשנבע יתמה לשקר. אלמא

לאו שבועת ציטוי הוא דקתני וישן
לאלתר: **ליסיה** בנשבע. זורוק פלוני
או לא זורוק אין זה שבועת ציטוי
אלא שבועת שוא שהרי אין פלוני
צדקתו לזרוק ולא לזרוק: **נדר**
כר"ע. דמחייב בנשבע: **ושמואל**
כרבי ישמעאל. דמחייב ליה [רקן]
לנשא: **אליבא דר' ישמעאל כר"ע**
לא פליגי כגון קונס דבר ומאי
הוא דלא מחייב ליה רב אליבא
דכרי ישמעאל וליתא לפלוגתא
דכרי ושמואל אליבא כדמפרש
ואזיל: **כי** פליגי בנשבע וישן
כגון אכל דצדק דלפי' לר"ע פטר
דשמואל כמנאי דלפי' לר"ע פטר
ליה שמואל וכל שכן לר' ישמעאל:
ד'

שאיין ו**שלא** אישן: איני (ד' והא"ר יוחנן והאומר שבועה שלא אישן ג')
ימים מלקין אותו וישן לאלתר התם דאמר ג' הכא דלא אמר ג':
שאזוק צדור ליה ו**שלא** אזורוק: איתמר (ש' שבועה שורק פלוני צדור ליה
ושלא זרק רב אמר ר' חייב ושמואל אמר פטור רב אמר ר' חייב איתיה
בלאו ותן ושמואל אמר פטור ליתיה בלהבא לימא בפלוגתא דר'
ישמעאל ור"ע קא מופלגי רתנן ר' ישמעאל אמר אינו חייב אלא על
העתיד לבא שנאמר להרע או להטיב אמר לו ר"ע א"כ אין לי אלא
דברים שיש בהן הרעה והטבה דברים שאין בהן הרעה והטבה
מנין אמר לו מריבוי הכתוב אמר לו אם ריבה הכתוב לכך ריבה הכתוב
לכך רב דאמר כר"ע ושמואל דאמר כר' ישמעאל אליבא דר' ישמעאל כולי
עלמא לא פליגי השתא מילתא דאיתא בלהבא לא מחייב עליה רבי ישמעאל
לשעבר מילתא דליתא בלהבא מיבעיא כי פליגי אליבא דר"ע רב כר"ע
ושמואל אמר עד כאן לא מחייב ר"ע התם לשעבר אלא מילתא דאיתא
בלהבא מחייב ר"ע לשעבר אבל מידי דליתיה בלהבא לא לימא בפלוגתא
דכרי

שבועה בכל ענייני שבועה אינה חלה על דבר מצוה כדבר הרשות דהיינו כשאוסר עצמו על החפץ ורבינו אלחנן תירץ צדק ר"י דשבועה
אפי' כשאימא ישיבת סוכה עלי שבועה אסר נפשיה מן חפלא לשון שבועה לא שייך אלא על עצמו וקונס לא שייך אלא על החפץ
שאוסר על עצמו כקרנן ולכך חלה נמי שבועה על השינה דלמר נפשיה עליה אכל צדק אסר שינה עליו ואין זה ממש וצ"ב
דנדרים (דף ע"ג. ושם) מסיק רבינא דנדרים נמי חלים מדרבנן על דבר שאין צו ממש והשתא אחי שפיר הא דלמר צריש נדרים (דף ע"ג. ושם)
לאפוקי שבועות דלמר נפשיה מן חפלא ור"מ מפרש דלקמן (דף ע"ג. ושם) וצ"ב ד' נדרים (דף ע"ד. ושם) לא מיירי שאמר לשון זה יאסרו עלי
בשבועה אלא הי"ק כשאומר לשון ש"י שבועה אוסר פירות עליו ומיירי שאומר שבועה שלא אוכל פירות וצדוק פטריס ל"ג שבועה אכל
אמר יאסרו שבועה אינו כלום אפי' צדק הרשות משום דלמר חפלא עליה והשתא נמי יחול חומר נדרים מנשבעות: **א"י** ו**הא"ר**
יוחנן. למאי דס"ד השתא דלעולם קאמר תימה דמקשה ליה צריש פירקין (דף ע"ג. ושם) גבי שבועה שאוכל ושלא אוכל וי"ל דגבי אכילה
ליכא למיטעי דלעולם קאמר ולא הוצרך התנא לפרש דלאלתר קאמר א"כ התם נמי שייך שפיר לעולם כגון שנשבע על ככר שלפניו:
ושמואל דאמר כר' ישמעאל. וא"מ והא לעיל קאמר שמואל טעמא משום דליתא בלהבא וי"ל דאין זה מדברי שמואל אלא הש"ס
מפרש כן אליבא וכענין זה יש צדקה מקומות צ"ב (דף ע"ג. ושם) **רב** דאמר כר"ע. הק' ה"ר עורא הנצי"ל דהשתא רב דרש
ריבוי ומיעוטי ובהגוזל קמא (דף ע"ג. ושם) סבר רב כר"מ דלמר אומרים צעדים הרי שכן לפניך דאין נגזלים ממקרקעי ומאן דאית
ליה דעבדים ממקרקעי דרש כללי ופירטי כדמוכח לקמן צ"ב שבועת הפקדון (דף ע"ג. ושם) ובהגוזל בתרא (דף ע"ג. ושם) וי"ל דאית ליה
שום מיעוט דממעט צעדים כדפירשית לעיל צ"ב (דף ע"ג. ושם):

(א) רש"י מ"ו, (ב) ג' נדרים
כא. (תמורה ג' ג' ג' נדרים
ג' ג' ג' תוספתא נדרים
פ"א, ד' יבמות ק"ח: נדרים
טו. סוכה ג' ג' [קתנן
מט: ו] גופייהו [כשאריות]
עלמו על הסוכה לא חיל.
כ"ל רש"י, ו] [ג' פירקין
דף ע"ג. ושם] וי"ל מוס' וימא
מ: ד"ה וישאו ומוס' צ"ב
ע. ד"ה רב אמי וי"ל.

תורה אור השלם

1. או נפש כי השבע
לבטא בשפתים להרע
או להטיב לכל אשר
יבטא האדם בשבעה
וְעַלְמָם מִמֶּנּוּ וְהָאֵלֹהִים יָדָע
וְאֵשֶׁת לְאִתְּחַת מְאֵלֶיהָ:
ויקרא ה' ד'
2. נתון נתן לו ולא ירע
לְבָבְךָ בַחֲתֹק לֹא יִבְגְּלֵךְ
הַיָּבֵר וְהָאֵלֹהִים יִבְרָכְךָ
אֲלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂי וְיָבֵל
מִשְׁלַח יְדֶיךָ: דברים טו י'

מוסף רש"י

שנאמר להרע או
להיטיב. אוכל להטיב לא
אוכל להרע, משמע את
עלמו והוא היין לכל דבר
שזוהו כן ולא להשא,
דלמא לא להיטיב להבא
משמע (ע"ד ב. ג.)
שהנדרים חלים על
דבר מצוה. שבר אמר
קונס שאני עושה סוכה, או
קונס שאני מניח תפילין כל
עליו הנדר ואם עשה קס
ליה בגל תל (נדרים יג.)
מה שאין כן בשבועות.
שאין נשבעין לנטל את
המטה, דמשבע ועומד
מהר סיני הוא לקיים
ולכהיל על חלה שבועה עליה
דאין שבועה חלה על
שבועה (שם). על דבר
שאיין בו ממש. כגון
דבור שאין צו ממש (שם).
מלקין אותו. משמע
לשון ומשעה שילת
שבועה מפיו הרי הוא
נשבע על העמוד של אבן
שזוהו של זבד. שז"ה על
דבר שז"ה אפיק, ומן
לקמן ט"ז. דהיינו שבועת
שוא ומחייב על זדונו
מכות וכגון שהתרו בו
(סוכה ג.) או: לאלתר
מלקין אותו שישן. הואיל
דנדר צדק שאין יכול
לעמוד בו (נדרים טו.).